

CHAPTER VII

INVITATIONS FOR SHABBOS

A. INTRODUCTION

Shabbos in general, and Shabbos meals in particular, are probably the most transformational experiences that one could offer to a non-affiliated Jew. While every *ba'al teshuvah* has a unique story and set of elements which influenced him/her, Shabbos almost always features as a significant element.

May one invite someone for Shabbos who is then going to drive? This issue is pertinent in the USA, where suburban living leads to most people living miles away from a synagogue. The USA is not unique in this respect, however. For example, in the large FSU cities, Jews are typically spread throughout the city (as there is no Jewish area), while Jewish institutions are usually concentrated toward the center of the city. In Moscow, the problem was partially solved by renting Shabbos apartments for guests and by beginning new communities. However, this will not work as well in the USA. Many outreach professionals feel that if they cannot invite unaffiliated Jews for Shabbos, they would be missing out on some of the most valuable *kiruv* opportunities.

The issue of causing one to drive on Shabbos is so serious that Rav Shmuel Vosner ruled that a Shabbos *bris milah* should be postponed if it would generate Shabbos desecration when transporting the baby or

taking pictures, etc.¹ Although many disagree with him,² his statement is an indication of the seriousness of the issue. It is therefore vital to remember that even according to the lenient views that are enumerated below, we are obligated to reduce *chillul Shabbos* in any way we can.

Rabbi Moshe Sher, a renowned *mohel* in South Africa, said that when there was a probability that guests would drive to a Shabbos *bris*, he maintained that the *bris* should be performed in the late afternoon and instructed the family to make the *seudah* on *motzaei Shabbos*.³ Similarly,

1 שו"ת שבט הלוי (חלק ד סימן קלה):

"ואין שום היתר בזה, ואסור למוהל לסייע עוברי עברה...דהרי אפילו באיזמל לצורך מילה אין מחללין ודוחין המילה מכל שכן חילול שבת של הבאת התינוק וצילומים כיוצא באלה...מוטב לבטל המצוה בשב ואל תעשה [לדחות את המילה עד מחר] שלא לבא לחלל שבת ודאי בקום ועשה שלא לבא לחלל שבת ודאי בקום ועשה".

עין שם שדחה מה שתלמיד חכם אחד השיב עליו דשאני איזמל דאיכא חילול בגוף המצוה מה שאין כן כאן. וכתב שאף על פי שלפי הבית יוסף (אורח חיים סימן תקנו) יוצא דאין דוחין המצוה מחשש דילמא יצמח מזה חילול שבת, הא אילו ידענו בדאי שהמצוה גוררת חילול שבת בגוף מצות מילה היה אסור לקיים את הברית בשבת אבל המעשים של חילול שבת האלו אינם שייכים לעצם המצוה של הבאת תינוק ואיזמל ואם כן עדיף לבטל המצוה בשב ואל תעשה שלא לבא לחלל שבת ודאי בקום ועשה.

[וכן כתב בקצרה גם כן בשו"ת שבט הלוי חלק א סימן רה].

וכן כתב בחלק א סימן רלה בהגהות הקצרות לשולחן ערוך, ובחלק ד סימן קלד אות ד.

2 הרבה פוסקים חולקים על סברת השבט הלוי הנוכח לעיל ומתירים מילה בשבת אפילו כשזה יגרום חילול שבת על ידי הבאים:

שו"ת מנחת יצחק (חלק ג סימן לה אות ד-1):

"אך דא עקא עוד ביותר מה שבאים בני המשפחה במכונות שלהם להברית מילה, וזה הוי בגרמא דיליה, אבל שפיר העיר כבוד תורתו, מה דלאו הכי בתרי עברי דנהרא, כיון שאם לא יעשה הוא, יעשה מוחל או רופא שאינם הגונים כנוכר לעיל, אם כן לא שייך משום לפני עור, אלא שעדיין יש בזה משום איסור מסייע ידי עוברי עברה...אבל יש לומר כיון דאם לא יעשה הוא, יעשה אחר, אשר יש לחוש דלא יעשה כהוגן, ושתי רעות יעשה, לא יחא נמוך כהוגן, וגם חילול שבת במילה גופיה..."

אם אנו דנין רק משום דמצוה להפרישם, דלא שייך לפני עור כיון דלאו הכי תרי עברי דנהרא, אם כן אדרבה כמה שהוא ימול, יצילם מהשתי רעות שיעשו, נוסף על האיסורי שבת אחרים, בנוגע להמילה גופיה...הנה לעניות דעתי כהאי גוונא, דאין הוא מתענה אותם או מכשילים, לא במעשה ולא בדיבור לעשות עברה...ורק שעל ידי שעושה מעשה המילה, אפשר שיגרום, שאחרים יחללו שבת על ידי זה, לא הוי רק בכלל אפרושי מאיסורא, וכמו מי שיש בידו לסלק האיסור, ואינו מסלקו..."

וכל זה אף אם היה עוסק רק בדבר הרשות, מכל שכן בכגון נדון דידן שעוסק בדבר מצוה גדולה, שחביבה מצוה בשעתה".

שו"ת ציץ אליעזר (חלק ו סימן ג):

"וכשם שלא צויר לומר למשל שלא יפתחו הבית נכסת בשבת להתפלל בו מפני שעל ידי כך ישמעו מחללי שבת שישנו בכאן בית כנסת ותפלה בצבור ויסעו במכונות לבית כנסת לעת מצוא שלהם [דבר שמצוי בעונותינו הרבים באמריקה], כן אין לומר שהמוהל יבטל החיוב שמוטל עליו...שיש להתריע ולמחות בכל האמצעים שביד כשרואים על המקום את החילולים לדרוש במפניע להפסיק החילולים ולהכות עם המילה עד שיהדלו אלא שאם לפי ראות עין ישנה איזה תקנה לגרירת פירצת החילול שבת להבא בזה שימנעו מלמול בשבת מילות כאלה ארבע או חמש פעמים...בכי האי גוונא אפשר שפיר להמנע מלמול, וכדנתבאר לעיל בדברינו במילתא בטעמא".

ובשו"ת שרידי אש (חלק ב סימן ט ענף שני):

"ובעיקר הדין דלפני עור, לולא דמסתפינא מרבתינו גדולי האחרונים ז"ל הייתי אומר, דבמקום שהמכשיל מתכוון לעשות מצוה אין בזה משום לפני עור...ולפי זה צריך לומר מצד הסברא, שבמקום שיש לפנינו מצוה לעשות, אין להימנע ממצוה זו, אפילו במקום שיכול לגרום שעל ידי זה יעבור חברו עברה, שהוא אינו רוצה להחזיק ידי עוברי עברה אלא לקיים מצוות הבורא".

3 בעדות בנו, הרב אורי שר, בשיחה איתי.

bar mitzvah celebrations can be made on Sundays.⁴ Rabbi Sher would invite people to his own children's bar mitzvah by writing on the invitation in Hebrew only to the Shabbos *aliyah*—and in English only to the weekday reception! His assumption was that those who were Shabbos violators would not be likely to read the Hebrew and not come on Shabbos. Some contemporary rabbinic leaders suggest that a person return from a meal in an outreach professional's house with a non-Jewish driver, which is only a rabbinic prohibition, rather than drive himself.⁵

We have to be careful that Shabbos desecration does not become the new norm and that we are not inadvertently communicating a message that somehow, the *Shulchan Aruch* got rewritten for outreach professionals, and that for the sake of *kiruv*, we simply have to accept all forms of Shabbos desecration from the people with whom we work. Not so! It is worthwhile to remember that Chazal went so far as to override the mitzvos of shofar and lulav on Shabbos rather than risk even one instance of Shabbos desecration.⁶ Hence, Rav Shlomo Zalman Auerbach, who allowed under prescribed conditions to invite Shabbos violators to Shabbos services, instructed that the parking lot of the shul (or wherever the service was to be held) be closed.⁷ And, even this limited dispensation he did not want publicized, as he

4 ומאיך כתב הרב אליהו שליונגר [המרא דאתרא של שכונת גילה בירושלים] שהתיר לעשות בר מצוה בשבת ליהודים שלא שומרים תורה ומצוות משום שאם לא נעשה ככה, ילכו לבית הכנסת של הרפורמים. וסברא זו נגדר הסברא שנביא לקמן שמתור לסייע לבן אדם בעבירה אם על ידי זה יצילו אותו מעבירה יותר גדולה. שו"ת שוואלין ודורשין (חלק ג סימן ב):

"אלה המעשים המבקשים לערוך בר מצוה כמנהג ישראל סבא ברור שיש עליהם דין של תינוקות שנישבו שאינם מחללים שבת אלא לתיאבון ומשום יצרם הרע ולא חס ושלום להכעיס ועליהם כתב החזון איש בהלכות שחיטה דמצוה לאהוב אותם ולקשור אותם בעבותות של אהבה ולקרבת לתורה ומצוות ולהאיר בפניהם תורתנו הקדושה ובפרט שאם בין כך הם נוסעים בשבת קדש מזה מונע בעדים ללכת לבית תפלה רפורמי שהנטיעה במכונית שם היא חלק ממצוות עונג שבת עפר לפיו וקבלום שם בסבר פנים יפות שם תוכלנה גם הנשים להכנס יחד עם הגברים... נראה דאין לדחות יהודים אלה הבאים לערוך בר מצוה לבנם בבית הכנסת ואדרבה יש לקבלם בעבותות של אהבה וכבוד."

5 כן אמר הגאון הרב צבי קושלבסקי, בשיעור לאברכים בתכנית אור לגולה השייכת למוסדות אור שמת. וכן שמעתי עד מפי עד שזה גם כן דעת הרב שלמה מילר.

6 ראש השנה (דף כט ע"ב):

"דאמר רבה הכל הייבין בתקיעת שופר ואין הכל בקיאין בתקיעת שופר גזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד ויעבירו ארבע אמות ברשות הרבים והיינו טעמא דלולב והיינו טעמא דמגילה."

7 שו"ת מנחת שלמה (חלק ב מהדורה קמא סימן ד סעיף קטן י, והודפס שוב בשו"ת רכבות אפרים חלק ז סימן תב—תנאי השני): "מגרש חניה של בית הכנסת אשר בו מקיימים את התפילה חייב להיות סגור במשך כל השבת ויום טוב."

feared that it would be used as grounds to justify Shabbos invitations in other circumstances.⁸

In many cases, permission was granted to out-of-town community rabbis to allow people to drive to shul as a temporary measure.⁹ Rav Shlomo Zalman Auerbach stated that we may not draw general conclusions from these specific rulings, since they were exceptional, tailor-made conclusions—*horaos sha'ah*—that were in response to unique situations.¹⁰

The answer to the question before us—whether one may invite a non-observant Jew to his house for a Shabbos meal as an outreach endeavor when one knows that the guest is likely to drive—is a function of several variables: Are we dealing with an outreach professional or a layman (in *kiruv* terms)? Are we dealing with someone who is drawing closer to Torah and mitzvah observance and the Shabbos invitation is a part of the process, or is this person not yet at that stage? Is there *chilul Hashem* involved in the person driving through a Torah-observant neighborhood, parking in front of one's house, or parking in the synagogue parking lot? Would the person be breaking Shabbos anyhow? Is there a difference between inviting at night, when the person can drive one way before Shabbos, or during the day, when the person is likely to drive in both directions? Does it help to offer accommodations when one knows that the person is unlikely to accept?

The main issue here is *lifnei iver*. Through one's invitation, one may be causing the guest to sin by encouraging him to drive to a Shabbos

8 ספר מעדני שלמה (עמוד פא):

"אמר לי [הרב שלמה זלמן אויערבאך] שיש לו מזה הרבה עגמת נפש שהתפרסם... ויש לו צער גדול ממה ששמע שיש מקומות שעושים מזה כלל להזמין תמיד אנשים כאלה בשבת."

ואף על פי כן ראיתי לנכון להביא את דבריו כאן היות שהיום פסק הזה די מפורסם והודפס גם בשו"ת שלו (שו"ת מנחת שלמה חלק ב מהדורה קמא סימן ד סעיף קטן י) והודפס שוב בשו"ת רבבות אפרים (חלק ז סימן תב) וכמו שנביא בהמשך. ומכל מקום נוהרתי לכתוב את התנאים באיזה אופן אמר את הדברים עם איזה תנאים ועם איזה הגבלות.

9 הרב דוד קאהן סיפר [בכינוס של AJOP] שהיו קהילות מחוץ לעיר שנבנו בגלל שגדולי ישראל הורו שהקהילות יכולות לקבל גם כן הבאים לבית הכנסת בשבת וחוניים שם.

10 ספר מעדני שלמה (עמוד פא):

"והוסיף [הרב שלמה זלמן אויערבאך] שבדאי אסור לקבוע כללים בדברים כאלו, ואמר בתקיפות שדבר כזה יכול להביא חורבן התורה חס ושלום, על ידי שיתירו בהפקרות את הנסיעות בשבת לשם קירוב, ותמיד צריך לדון כל מקרה לגופו, דמה שרשאי לעשות הוא מפני שלפעמים מותר לעשות דבר שהוא אסור לשם קירוב, וסומכים אז על קולות נוספות, כגון שבלאו הכי הוא היה נוסע למקום אחר וכדומה, אבל אין לעשות כללים מסברות אלו, דעצם ההיתר הוא רק באופן יוצא מן הכלל ובגדר הוראת שעה".

meal. The fact that the guest is a *tinok shenishbah* does not justify the invitation as the prohibition of *lifnei iver* applies even to those who are unknowingly sinning.¹¹

B. GROUNDS FOR STRINGENCY

Rav Moshe Feinstein wrote that one who invites and encourages unaffiliated Jews to come to a Shabbos morning service is considered a *meisis* (one who incites others to sin), since one knows that they are going to drive or be driven there.¹² Inciting sin is a lot worse than

11 שו"ת אגרות משה (יורה דעה חלק א סימן א):

"דלפני עור... אינו מצד שהעברין לא יענשו... דעל כל פנים נעשה על ידו איסור... שעשה מכשול דחטא זה בעולם שנגזא דחטא חטא של עצמו... דאיסור לפני עור דמכשיל בחטא אינו מגדרי האיסורין שבין אדם לחברו כמו במשיים מכשול לפני עור שודאי עובר בלפני עור דמקרא אין יוצא מידי פשוטו וכן בנותן עצה רעה שעובר בלפני עור כמפורש ברש"י בפירוש החומש אף דכן היה מסתבר לכאורה שגם מכשיל בחטא הוא מגדר זה, דאם היה מגדר בין אדם לחברו לא היה עובר במכשיל עכו"ם בחטא כמו שאינו עובר בנותן עצה רעה כעובדות דכבאבא קמא דף קיג בטעות עכו"ם שהיו על ידי עצה רעה עיין שם. אלא צריך לומר דיש ב' ענינים בלאו דלפני עור במכשיל בגוף הוא מדין בין אדם לחברו ומכשיל באיסור הוא מדין בין אדם למקום שאסור לעשות מכשול דחטא בעולם... על כל פנים נתבאר שבאיסור דלפני עור יש גדר דבין אדם למקום על שעשה מכשול דחטא בעולם לכולי עלמא אם כן ודאי פשוט מה שעובר במאנס לחברו לעבור איסורים או כשחברו שווג בלאו דלפני עור משום דעל כל פנים עשה מכשול דחטא והוא לא היה אנוס והיה במזיד".

וכן הציע הרב אשר וייס, בשיעור למקורבים בדרום אמריקה:

"גם כשהוא עובר בשוגג או אפילו באונס [כשהוא לא עושה שום עבירה], אני עדיין עובר על לפני עור. [הוכחה לכך אם יהודי יפתח איזה בית חרושת ויקח את כל מתפללי בית הכנסת שלו ויגיד להם שאם לא יעבדו אצלו בשבת ייהרגו, יהיה מותר להם לעבוד בשבת, הרי זה פקוח נפש. אבל אי אפשר ליהודי הזה להגיד למפרע שבגלל שהיה מותר להם לעבוד בשבת, הוא לא עבר על כלום. ולכן המכשול של החטא של לפני עור הוא לא מחמת העונש אלא עצם החטא הוא רע ומתועב".

12 שו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק א סימן צח):

"הנה בדבר רצון הבעל הבית לעשות מנין עבור הילדים לחנכם שברור שיבואו במכוניות ויחללו השבת מצד רחוק המקום, פשוט וברור שאסור אף לקטנים שאינם בני מצוה, דכי חנוך תפלה עדיף מחנוך מצות שבת".

שו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק א סימן צט):

"דלהומין את הרחוקים באופן שאי אפשר שיבואו בלא חילול שבת ודאי אסור, והוא עוד גרוע מאיסור לפני עור שהרי הוא עוד באיסור מסית. ואף שאיסור מסית לחיוב סקילה הוא רק מסית לעבוד עכו"ם, מכל מקום לענין האיסור ועונש כלפי שמיא בכל החומר שאין טוענין למסית יש בכל האיסורים".

ובאמת היסוד של האגרות משה היו חידוש גדול מאד – לא ראיתי בראשונים ובאחרונים שהדין של מסית שייך חוץ מעבדות זרה. וגם הפוסקים שבאו אחרי לא הזכירו את הענין הזה של מסית.

וענין עוד בתשובה הקודמת בשו"ת אגרות משה (סימן צח) – שם לא הזכיר את הענין של מסית; רק הזכיר את האיסור של לפני עור. ותשובה זו היתה שנתיים אחרי כתיבת סימן צט. ויש להלק דשם (סימן צח) לא כתוב שהיתה הכרזה על פריסם למי שיבוא למנין מה שאין כן בסימן צט.

הגדרת מסית: ולהבין בקיצור ענין של המסית עיין מה שכתב הרמב"ם (ספר המצוות מצוה לא תעשה טז):

"שהזהירנו מהסית והוא שידרוש אחד מישראל לעבוד עבודה זרה וזה הוא הנקרא מסית כמו שקדם באורו ולשון האזהרה מזה אמרו יתברך במסית ולא יוסיפו לעשות כדבר הרע הזה והעובר על לאו זה והוא שיסית איש מישראל חייב סקילה כמו שבא בכתוב כי הרג תהרגנו והאיש שהשתדל המסית שיוסת לו הוא שראוי שיהרגנו כמו שבאר יתברך יך תהיה בו בראשונה להמיתו ולשון ספרי מצוה ביד המוסת וכבר התבאר משפטי מצוה זו בשביעי בסנהדרין".

transgressing *lifnei iver* since one is not merely facilitating a sin that the transgressor wants to do, but also one is actively encouraging him to commit the sin.¹³

Although the classic case of a *meisis* is one who cajoles another to practice idolatry, this, Rav Feinstein stated, was only with respect to the death penalty. Concerning the actual prohibition, anyone who persuades another Jew to do a sin transgresses the prohibition of being a *meisis*.¹⁴ We learn this from the Gemara (*Sanhedrin* 29) that asks, "From where do we know that we do not develop arguments to protect a *meisis* [from being executed]?" The Gemara answers: "From the snake that caused Adam and Chava to sin." The snake's incitement was not to worship idols, but rather to eat from the Tree of Knowledge.¹⁵

13 ספר ומקרב בימין (חלק א עמוד קצו הערה 3):

"כתב הט"ז (סימן קמח סעיף קטן ג) בזה הלשון: ומורי וחמי [הב"ח] ז"ל הקשה למה פירש רש"י דבמורה לאיל עובר על לא ישמע ואמאי לא אסור משום לפני עור? ותירץ במורה ליכא לפני עור דהוה ליה כמו גיפוף ונישוק דאין העובד כוכבים מוזהר עליו וכו' [וכתב הט"ז] וקושיא מעיקרה אין כאן דהא מבוואר בגמרא פרק קמא עבודה זרה ו' ע"א דאין שייך לפני עור אלא במקום שאי אפשר לעובד כוכבים לעשות זולת הישראל כמו מושיט כוס יין לניזר דקאי בתרי עברי דנהרא שלא היה אפשר לניזר ליקח את האבל אם היה אפשר לו רק שהישראל מסייע ומקרב לו את הדבר אין כאן לפני עור עיין שם. והסביר לי חכם אחד שהב"ח והט"ז פליגי בענין מסייע בחד עברי דנהרא [יכול לעשות האיסור גם מבלעדיו] אך הישראל דחף אותו לעשות איסור, דסבירא ליה להב"ח דאם דחף אותו לעשות איסור קעבר על לפני עור [אף שיכול העבריין לעשות האיסור גם מבלעדיו] ומשום הכי לא תירץ כמו הט"ז. וכך כתוב בשו"ת לב אברהם סימן עג דאם מעורר אחר לעשות האיסור אפילו בחד עברי דנהרא שייך לאו דלפני עור.

ולפי זה מה שכתבנו למעלה שאין בענינו משום לפני עור דאורייתא, ליכא לדעת הב"ח וסייעתו. אולם נראה לעניות דעתי שאין לדמות, כי הכא איירי שהומין לכל השבת ואם רוצה האורח לצאת ממכונתו לאו רצון הבעל הבית הוא, וקשה לומר שהבעל הבית דחף את האורח לחלל שבת, דאדרבה הבעל הבית הומין את האורח כדי למנעו מן האיסור של חילול שבת. אולם באופן הפוך שהומין לסעודת שחרית בשבת, אז יהיה אסור לדעת הב"ח".

14 וחידוש זה לא מצאתי אצל פוסקים אחרים ועיין בכלי חמדה (פרשת ראה סימן ד).

שו"ת אגרות משה (סימן צט שם):

"ואיסור לפני עור יש אף באינם רחוקים כל כך כשידוע שיתעצלו לילך ברגלים ויסעו במאשינעם אבל איסור מסית ליכא באינם רחוקים".

ואמר לי הרב חיים פנחס שיינברג שמעולם אין היתר להגיד לשום יהודי לעשות דבר איסור כדי לקרב אותו [אבל לא אמר שזה ענין של מסית], וראה בהמשך סוגיית חטא כדי שתוכה חברך.

15 שו"ת אגרות משה (שם):

"כמפורש בסנהדרין דף כט שיליף רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן מנין שאין מוענין למסית מנחש הקדמוני (סנהדרין דף כט ע"א): אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן: מניין שאין מוענין למסית? מנחש הקדמוני, דאמר רבי שמולאי: הרבה טענות היה לו לנחש לטעון ולא טען, ומפני מה לא טען לו הקדוש ברוך הוא? לפי שלא טען הוא. מאי הוה ליה למיטר? דברי הרב ודברי תלמידי דברי מי שומעין. אף שלא היה חטא עבודה זרה אלא האיסור אכילה מעין הדעת. חזינו שאיסור מסית יש לכל עבירה, אך שאין עונשין בדיני אדם רק על מסית לעבודה זרה, אבל בדיני שמים יענש, ולא ילמדו עליו סגוריא".

והפוסקים שחולקים על האגרות משה בדבר הזה [שיש דין מסית אפילו חוץ לעבודה זרה] יטענו שהסתת הנחש היתה עבודה זרה ממש וכדאיתא בפירוש בפסוק "והייתם כאלוקים".

The Gemara states that the snake could have defended his actions by claiming that Adam and Chava should have listened to Hashem rather than to him—the principle of דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעים. Yet Hashem, as the Judge, did not make these obvious claims on behalf of the snake, as one should ordinarily do, because of the Talmudic principle that one does not make claims on behalf of a *meisis*.¹⁶ It is thus clear that an instigator of sins that are not related to idolatry is also considered a *meisis*.¹⁷ Hence, one who encourages non-observant children to come for Shabbos by offering a prize if they do is to be considered a *meisis*. However, not every case of *lifnei iver* would cause one to be classified as a *meisis*. For example, if the invitee lives so close that he is able to walk, then even if he chooses to drive, the inviter is not considered a *meisis*, albeit he still transgresses *lifnei iver*.¹⁸ (Interestingly, one rabbinical authority testified that he was told by Rav Moshe Feinstein that one who lives close enough to walk may be invited.¹⁹ This opinion does not appear to be in accordance with what is written in the *Igros Moshe*. In the upcoming sections, we will discuss similar seeming discrepancies in related rulings of Rav Moshe Feinstein.) In the next section, we will discuss other views on this matter.

Similarly, if one were to just make a general announcement to the community of an opportunity, without specifically inviting someone, he would not be considered a *meisis*. However, one may only offer prizes to

16 סנהדרין (דף כט ע"א):

"אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן מניין שאין טוענין למסית מנחש הקדמוני דאמר רבי שמואל הרבה טענות היה לו לנחש לטעון ולא טען ומפני מה לא טען לו הקדוש ברוך הוא לפי שלא טען הוא מאי הוה ליה למימר דברי הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעין דברי הרב שומעין".

17 שו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק א סימן צט):

"ואף שאיסור מסית לחיוב סקילה הוא רק מסית לעבוד עכו"ם, מכל מקום לענין האיסור ועונש כלפי שמיא בכל החומר שאין טוענין למסית יש בכל האיסורים כמפורש בסנהדרין דף כט שיליף רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן מנין שאין טוענין למסית מנחש הקדמוני אף שלא היה חטא עבודה זרה אלא האיסור אכילה מעץ הדעת. חזינן שאיסור מסית יש לכל עבירה, אך שאין עונשין בדיני אדם רק על מסית לעבודה זרה, אבל בדיני שמים יענש, ולא ילמדו עליו סנגוריא".

18 שו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק א סימן צט):

"ואיסור לפני עור יש אף באינם רחוקים כל כך כשידוע שיתעצלו לילך ברגלים ויסעו במאשינעם אבל איסור מסית ליכא באינם רחוקים".

19 שו"ת דברי חכמים מהרב אריה זאב גינוברג (עמוד 282).

those who do not break Shabbos.²⁰ One's intention should be that one is making the announcement for those who live near and who should come, but not to those who live far away.²¹ However, even though in such a case, one is not a *meisis*, Rav Feinstein was not sure whether one still transgresses *lifnei iver*, and therefore he does not permit such invitations.²² In fact, to be clearly permissible, Rav Feinstein requires that one only invite those who live near and not advertise at all to those who live far away. And, if those who live far away come anyhow, one may be obligated to tell them that they should not have come.²³

If the minyan is being arranged by someone else, one has no choice in the matter. One would have to speak to each participant individually and try to persuade him not to come on Shabbos by car.²⁴ Presumably, this advice would apply to the case of the children's service in a shul as well.

It should be noted that on a weekday it is also not permissible to invite someone for Shabbos who will inevitably drive.

In yet another responsum, Rav Moshe Feinstein only allowed a teacher to teach students who would be driven to the Shabbos program if it was the source of his livelihood.²⁵

-
- 20 וצריכים לפרש שלא יתנו פרסים אלא לאלו שיבואו ברגליהם בהיתר.
- 21 שו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק א סימן צט):
 "ואם אינה בלשון הזמנה אלא סתם הודעה שעושים מנין ונותנים פרסים להבאים להתפלל שהכוונה בעצם הוא רק לקרובים אבל ידוע שיבואו גם רחוקים במאשינעס מסתבר שאין בזה דין מסית".
- 22 שו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק א סימן צט):
 "ובדין לפני עור יש להסתפק".
- 23 שו"ת אגרות משה (שם).
- 24 שו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק א סימן צח):
 [איירי כשמנהל הבית ספר ארגן מנין בשבת לתלמידיו והשואל אין בידו למוחות] "ובודאי כל זמן שיהיה המנין יש לכבוד תורתו הרמה לדבר עם כל אחד מהילדים ביחוד שיבאו ברגל אולי יועיל זה לאחדים מהם כי זהו מצות תוכחה ולמוד".
 וכן הציע הרב משה פיינשטיין להרב אריה קפלן (שו"ת או"ח, חלק א סימן צח) שלושה עצות:
 א. שאם היה בידו לבטל את המנין אז עליו לעשות.
 ב. שידבר תמיד על החומר של חילול שבת.
 ג. שידבר עם כל ילד וילד שמא יצליח לשכנע אותם לבוא לבית כנסת ברגל.
 ובכל זה יקיים מצות תוכחה.
- 25 שו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק ד סימן עא):
 "ובמה שרוצים שתלמד את הילדים איזה תכנית לאיזה שמחה שתהיה בשבת...ודאי יש להתרחק מזה, אבל אם תפסיד משרתה אפשר מכיון שלפני עור ליכא כאן דכיון שרוצים שילמדו התכנית ושיגו מי שילמד אותם, אבל עדיין נשאר האיסור דרבנן מלהיות מסייע ידי עוברי עברה שאיתא בתוספות שבת דף ג ד"ה בבא שלזה כיון שהוא רק הלמוד לידע התכנית

These responsa of Rav Feinstein seem to disqualify the possibility of inviting someone who will drive to one's home for a Shabbos meal. Rav Feinstein does not deal with whether inviting the guest to stay over (when one is fairly certain that they will not do so) would make such invitations permissible, but his son, Rav Dovid Feinstein, understands that it would not be permissible to invite even under such circumstances.²⁶

Similarly, both Rav Shmuel Vosner and Rav Yosef Ber Soloveitchik prohibited extending such Shabbos invitations.²⁷ In a second responsum, he reluctantly allowed sending invitations for a Shabbos affair to guests who would drive, if the invitation stated that it is forbidden to drive on Shabbos. He added, though, that sending this kind of invitation may involve an element of *chillul Hashem*.²⁸ As with the case of the responsa of Rav Feinstein, Rav Vosner makes no mention that these

שאינו סמוך לשבת ההוא וגם אולי לא ברור שיחללו שבת שהרי יש גם שלא יסעו ברכב אלא ברגל אינה מחוייבת להפסיד משרתה בשביל זה".

26 שו"ת ודברת במ (סימן קיד):

"ודין זה נוגע למעשה לכמה בני תורה שרוצים לקרב בעלי תשובה קודם שמתחילים לשמור שבת, ואומרים דיש תועלת להם לבא לאכול בשבת דלכאורה אי אפשר לעשות כן אם וודאי יחללו שבת בגלל ההזמנה. עיין שם בסוף התשובה: ושמעתי ממוה"ג ראש הישיבה רב דוד פיינשטיין דבכל ענינים של קירוב רחוקים, דעת אביו היה דבדרך כלל אין להקל בענין שום הלכה כדי לקרב רחוקים, ואדרבה המשפיע צריך לשמור כל הדינים ועל ידי זה ממילא יכול להיות משפיע על אחרים. ולכן אין להזמין אנשים לבא בשבת כמו שכתוב באגרות משה שם (חלק א סימנים צח וצט), ורק במקום שאינו גורם שיחלל שבת, וכונתו על הקרובים שאינו צריך לחלל שבת שייך להתיר כמו שמבואר הפרטים שם בתשובה, ולא דומה כהאי גוונא למה דמצינו בסיון שו סעיף יד בענין היתר לחלל שבת כדי להציל בתו שהוציאו מביתו בשבת להוציאה מכלל ישראל עיין שם, דדוקא התם שהגויים הוציאוה באונס והאחר רוצה להצילה משמר עיין שם היטב במשנה ברורה סעיף קטן נו ואחרונים שם. מה שאין כן לענין סתם קירוב רחוקים ליכא היתר להיות גורם שיחלל שבת, וליכא נפקא מינה במה שכוונתו להשפיע עליהם ולקרב אותם כמו שכתוב. וצריך המשפיע לקרב רחוקים דוקא באופן שלא יהיה חילול שבת, והוא הדין אם צריך על ידי זה לעבור שאר איסורים אי אפשר להקל בה".

27 שו"ת שבט הלוי (חלק ח סימן קסה אות ו):

"מה הדין בהזמנה לשבת כשידוע שיהג ברכב. אסור להזמין לשבת אם ידוע שיהג ברכב, ויש לפעמים לפני עור דאורייתא ולפעמים דרבנן".

28 שו"ת שבט הלוי (חלק ח סימן רנו סעיף קטן ב):

"ומה שעמד במה ששולחים הזמנות לפורקי עול תורה ומצוות בשמחה שנעשית בשבת ועל ידי זה באים ומכשילים אותם באיסור שבת באמת קשה להעמיד דת על תלה בנושא זה, וגם אם נדון בזה בצד דאורייתא או דרבנן מכל מקום סרך חילול ה' ומסייע לדבר עבירה ודאי איכא, לכן אין ברירה אלא למנוע לשלוח, או לכל הפחות לכתוב שאסור לבא בשבת רק ברגל כהלכה, והלואי שישמענו לנו על כן אקצר".

והוא לא איירי במצב של קירוב רחוקים אלא בהזמנה לשמחה בעלמא והכריע הרב שמואל הלוי ואמר שאסור לעשות כן משום סרך חילול ה' ומשום מסייע לידי עבירה אבל הוסיף ש"לכל הפחות לכתוב שאסור לבוא בשבת רק ברגל כהלכה, והלואי שישמענו לנו".

invitations are for the purpose of *kiruv*. In his second more lenient ruling, he is clearly dealing with a situation of an invitation to a *simchah*. In the next section, we bring opinions that permit extending Shabbos invitations for *kiruv* purposes. However, even those views would be stringent regarding extending invitations to a *simchah* on Shabbos.²⁹

Thus far, we have seen that Rav Moshe Feinstein and Rav Shmuel Wosner forbid inviting guests for Shabbos who will drive. While it is not yet clear whether these *poskim* would rule likewise when the invitation is for *kiruv* purposes, the position of Rav Yosef Shalom Elyashiv is very clear. Rav Elyashiv rules unequivocally that *kiruv* motivations do not justify inviting one who will drive on Shabbos.³⁰ This approach has been echoed by other *rabbanim* as well.³¹

However, Rav Chaim Mintz heard directly from Rav Moshe Feinstein that really one could invite a Jew for *kiruv* purposes (e.g., for a Shabbos meal), even if he would violate Shabbos in order to get there.³² However, Rav Feinstein contended that although one may rely on this when the Shabbos desecration was discreet (e.g., carrying something in his pocket), it is not justified to invite in a way that it would cause overt Shabbos desecration (like driving)³³—even though

-
- 29 עיין לקמן בסעיף C שלכולי עלמא רק מותר להזמין לשבת לצורך קירוב החוקים.
- 30 דעת הרב יוסף שלום אלישיב הובא מהרב יצחק זילברשטיין בספר חשוקי חמד (סנהדרין דף כט ע"א) ובספר שובה אלי מהרב יגאל סנרין (עמוד סה).
- 31 ספר דברי הרב (עמוד 170):
- "פעם התבטא... בפני רבינו [הרב יוסף דוב סולובייצ'יק] שהשאלה הכי-חמורה שעומדת בפניו ברבנות כעת היא שאלת הזמנת בעל הבית לסעוד אצלו בשבת כי מרגיש הוא שיוכל להשפיע עליהם לטובה בזה שישתתפו עם משפחתו בסעודת שבת אלא שיוודע הוא שכמה מהם יחללו את השבת בנסיעה ברכב להגיע לביתו ואחר כך עוד הפעם בחזרתם לביתם ברכבם והשיבו רבינו תיכף ומיד הגיב, אזיזה שאלה יש בזה, דבר זה אסור הוא ואין בזה על מה לדבר".
- 32 הרב חיים מינץ בשיעור למקורבים ומתנדבים לארגון עורה.
- 33 ספר מסורת משה (חלק א עמוד עג אות קנט):
- "והסביר רבינו [הרב משה פיינשטיין] שאין להזמין מי שהוא לא שומר מצוות לבא לשבת כשיש חשש שזה יגרום חילול שבת. רק אם יסכים שלא לחלל שבת, להישאר שם, יכול להזמין. ואף שחושב לקרבו על ידי זה, מכל מקום אין להזמין, דיש לבטל 'מאה מצות' ולא לגרום חילול שבת".
- ולפי דברים אלה אי אפשר לתרץ כמו שתירצנו לעיל שהתשובה של המניין לצעירים בשבת אינו מדבר במצב של קירוב רחוקים ממש כי מהכא יוצא שאפילו אם כוונתו לקרבו ממש עדיין אסור ואפשר לחלק בדוחק בין כוונתו לקרבו ואולי לא התחיל את התהליך ובין מקרה שכבר עוסק איתו וכן חילק הרב משה שטרנבוך, עיין בהמשך.
- אמנם אמר לי הרב חיים מינץ שכל זה מטעם חלול השם (ולא מטעם לפני עור) ושהחלול השם הוא שיהודי נוהג רכב—חלול שבת בפומבי—בשכונות של שומרי תורה ומצוות. וכל זה ללכת לסעודת שבת אצל משפחה יראי השם. אבל במקום שאין את הרגישות הזו—כגון המשפחה גר "out of town" או לא גר באזור של הרבה שומרי שבת, היה מותר. כי מדין לפני עור

he maintained that this, too, was fundamentally permitted for the sake of *kiruv*.

Some insight into his logic, however, may be gleaned from the fact that he did give an out-of-town rabbi a halachic dispensation to invite people for Shabbos, even where this would lead to driving on Shabbos. Perhaps the effect in such a town, where almost the entire Jewish population does not observe Shabbos, was not the same as the effect in a city with a higher proportion of Shabbos observant people, where it would be more shocking (and hence more damaging) for someone to drive up to a Shabbos-observant home for a Shabbos meal. Or perhaps, his view of a city with a higher proportion of Shabbos-observant Jews is similar to that of Rav Sternbuch's (see the next section)—who is lenient on invitations—but still requires that the Shabbos desecrator not park his car in front of the host's house for reasons of *chillul Hashem*.³⁴

Explaining these and other similar rulings,³⁵ Rav Mintz concluded that Rav Moshe Feinstein held that there is no *lifnei iver* when it comes to outreach. Possibly, Rav Feinstein agrees with Rav Sternbuch that since the whole reason one is inviting is to encourage the guest to keep Shabbos, the invitation is not considered *lifnei iver*.

What emerges is that there are two seemingly contradictory rulings from Rav Moshe Feinstein. On the one hand, he told Rav Chaim Mintz that essentially such invitations are permissible, if not for the issue of blatant Shabbos desecration; and possibly permitted outright in an out-of-town situation. On the other hand, he rules much more stringently in his written responsa, i.e., in one instance, labeling the inviter a *meisis*.

A number of rabbinical authorities have suggested that Rav Feinstein's written ruling was not discussing a serious *kiruv* situation, and hence Rav Feinstein was stringent there.³⁶ The question was asked

אין לאסור הזמנות כאלה. [היות שהאירוח בשבת יקרה הפעם רק אם האורח יסע בשבת, והאירוח היא הדרך היעיל ביותר להתקרבותו לשמירת תורה ומצוות, אפילו שזה אסור, היות שהיא כחלק להתקרבותו להשי"ת, אז זה לא חילול השם. החילול השם זה רק יהיה אם היה נוסע בשכונה חרדית.]

34 וגם הרב שמואל הלוי ואו"ר (שו"ת שבט הלוי חלק ח סימן רנו) חשש לחילול ה'. [ולא הסביר מה בדיוק החילול ה'.]

35 הרב משה פיינשטיין גם כן התיר לתת אוכל למו שלא יברך לצורך קירוב.

36 הרב חיים מוינץ [שיחה אישית עם המחבר], הרב יצחק ברקוביץ [שיחה אישית עם המחבר], הרב ישראל גבריאל בקהופר בחוברת Journal of Halachah and Contemporary Society (סוכות תשע"ד).

in 1956 (well prior to the *ba'al teshuvah* movement), and the circumstances suggest that the idea was to provide the children with a Shabbos prayer experience, and the prizes were incentives to simply attract children to such a prayer experience, rather than to actively draw the children to a life of Torah observance, by using the prayer experience as a springboard.

In those days, the Shabbos violators belonging to Orthodox shuls were people who knew better. Often, they were those who worked on Shabbos because it was very difficult to find a job otherwise. A lot were slipping out of Orthodoxy. The early minyan on Shabbos was intended for people who went to work afterwards. Hence, Rav Feinstein was very stringent against encouraging any activity that would lead to further Shabbos desecration among such families and in such communities.

The common denominator in both the oral and written rulings of Rav Feinstein is that where public desecration is involved (like driving), in practice, it is prohibited to extend such an invitation within a Torah community. But there are additional important differences between the disparate rulings of Rav Feinstein.

Besides the distinction between the two cases of whether we are dealing with a *kiruv* situation or not, there is a second distinction between them. Rav Feinstein's ruling in his responsum³⁷ was concerning offering prizes for attendance.³⁸ (In fact, given that the participants were children, the organizer's request/invitation would have been perceived by these children as more authoritative—an exhortation to break the Shabbos,³⁹ presumably facilitated by their parents' driving.)

Even if the children are still minors, such invitations are still prohibited, for one is obligated in the Torah education of such children,

---

השאלה נשאלת מהרב משה פיינשטיין על ידי הרב אריה קפלן בגדר משרתו כמורה בבית ספר לא-אורתודוקסי.
 37 היינו שו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק א סימן צט) וכבר הערתי שבסימן צח לא הוזכר את הענין של מסית כי שם אינו מצייע לילדים פרסים לבוא.
 38 שו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק א סימן צח וחלק ד סימן עא).
 39 שו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק א סימן צח):
 "וגם הא הוא כמצוים אותם לבוא להתפלל בהמנין אף באופן שיחללו שבת".
 אבל צריך לדייק ששם בסימן צח איירי כשהמניין מאורגן על ידי הבית ספר בשביל ילדי הבית ספר, ששם הילדים ירגישו הכרח יותר גדול לבוא מהמקרה בסימן צט כשמדובר בבית כנסת שמוזמן את הילדים לבוא לתפלת ילדים.

and such invitations are sending a message that it is more important to come to youth services than to keep Shabbos.⁴⁰ This message is simply not true. It is an inversion of values, because keeping Shabbos is more important than praying.⁴¹ Unlike an invitation for a Shabbos meal, where one is trying to encourage the guest to keep Shabbos, the invitation to the youth services sends the message that one can break Shabbos if the reason is to come to shul. This is indeed harmfully misleading them, as Rav Feinstein writes.

It is possible that inviting for a Shabbos meal would evoke a different halachic conclusion from Rav Feinstein. Since one is sending a message that one wants the guest to ultimately keep Shabbos (and one's intention is not to misguide the guest into doing more sins), Rav Feinstein would, according to Rav Mintz, permit an invitation to someone who would be carrying an iPhone in his pocket (to use a contemporary example), because this was not done conspicuously. In principle, one could extend an invitation even where this would lead to flagrant Shabbos desecration—such as driving—if it were for outreach purposes.⁴² However, it is clear that Rav Yosef Shalom Elyashiv does not make such a distinction and forbids inviting to Shabbos meals as well.⁴³

What emerges is that the position of Rav Feinstein contains elements of both leniency and stringency in the parameters of *lifnei iver*. On the one hand, there is no *lifnei iver* if the purpose of the invitation is for outreach. On the other hand, where the purpose is not *kiruv*, Rav Feinstein maintains that one transgresses *lifnei iver*, not only when one provides the sinner with the means to transgress, but also when one provides him with the conditions to transgress—i.e., encouragement

40 שו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק א סימן צח):

"דכי חנוך תפלה עדיף מחנוך מצות שבת?"

ואף על פי שבתשובה זו לא איירי בדיון מסית [שעל הענין של מסית כותב בתשובה הבאה, סימן צט], שבסימן צח לא איירי שמציע פרסים למי שיבוא. ומכל מקום עצם הסברא שאינו מותר להעביר מסר מעוות שתפילות יותר חשובות משמירת שבת—סברא זו שייכת גם כן למקרה הבא בסימן צט.

41 ולכן בשו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק ד סימן עא), הרב פיינשטיין משבח מחנכת שמנעה מלהזמין ילדים לתפילות בשבת כיון שהיה לחשוש שיבואו ברכב.

42 הרב חיים מוינץ בשיעור למקורבים ומתנדבים לארגון עורה.

43 דעת הרב יוסף שלום אלישיב הובא בספר חשוקי חמד (סנהדרין דף כט ע"א) ובספר שובה אלי (עמוד סה).

being one way to do that. This is so even if he could just as easily have sinned by himself.⁴⁴ The Torah does not want a sin to be done through us—period.⁴⁵

This notion is in and of itself remarkable, as the Gemara states clearly that one does not transgress the biblically mandated violation of *lifnei iver* in the case where the violator could sin without abetment (although it may be a violation of a rabbinic injunction). It is not surprising, therefore, that not everyone agrees with this definition of *lifnei iver*.⁴⁶ For example, some contemporary *poskim* permit such invitations because they maintain that the guest will be sinning less while sitting in your home than otherwise. (We will discuss this further below.) In addition, Rav Feinstein apparently maintains that *lifnei iver* may be transgressed even by a verbal command (e.g., when you invite someone for Shabbos who is going to drive, even though

44 וכן כתב החזון איש.

חזון איש (הלכות עבודה זרה סימן סב סעיף קטן ג):

"דוקא היכי דאית ליה אבל כשיכול להשיגו מבלעדי ישראל שהיה לוקח מיד עכו"ם ומקריב אף על גב דידעין דהכי הוי עביד ולא הוסיף הישראל במכירתו עבודתו מכל מקום עובר משום לפני עור כיון דהשתא הישראל גרם לו היכולת כך הוא דעת הגר"א ז"ל סימן קנא סעיף קטן ח. ומיהו אי אית ליה בהמה לדידיה ולולא שיקנה אחרת לא היה מקריבה שבכי האי גוונא אסור למוכרו מפני שמכריע את חפץ העכו"ם וכמו שכתוב בזה אי יכול העכו"ם לקנות מזולת ישראל מותר כיון דישראל לא גרם היכולת רק החפץ והחפץ גם כן היה נשלם מבלעדי הישראל מותר".

עוד יש להסביר לפי המכתם לדוד שכתב דהא דבעינן תרי עברי דנהר, היינו כשחבירו מבקש ממנו להושיט לו את החפץ, אבל אם הוא מושיט את החפץ לחבירו בלי שיבקש ממנו, אז הוא חייב בלפני עור אפילו בחד עברי דנהר.

מכתם לדוד (על הרמב"ם הלכות נזירות פרק ה הלכה כ):

"אלא ודאי דהכא נמי בדאית ליה עסקינן אלא דשאל לו להושיטו לו ולא מדרידיה יהיב ליה ומשום הכי איצטריך לפלוגי דמיירי בתרי עברי נהרא דלא מצי הוא ליטלו אמנם היכא דאינו שלו דלית ליה יין ואבר מן החי אפילו דלא הוי בתרי עברי דנהרא עובר משום לפני עור כיון דמדרידיה יהיב ליה".

וכן סובר המשפטי שמואל (סימן קיד) והלב אברהם (סימן עג).

45 שו"ת אגרות משה (יורה דעה חלק א סימן ג):

"דהא זה שאסור ליתן [חפץ] לגדול [למי שהחשיך לו בדרך בערב שבת] אינו מוצד שלא יענש דהא אף באופן שלא יענש כגון שיהיה שוגג ואנוס נמי אסור ליתן לו להבשילו אלא שהוא מוצד שעל כל פנים נעשה מעשה איסור [על ידו] כמפורש ברש"י בחומש פרשת ראשי המטות על פסוק ואם הפר אחרי שמעו שהוא אחרי שקיים לה ונשא עונה שהוא נכנס תחתיה לעונשין אף שהיא לא ידעה שכבר קיים ואינה הפרה וגו'. עיין שם שהביא כמה הוכחות מזה"ש".

וכן הגדיר שו"ת ציץ אליעזר (חלק ו סימן ג אות ה):

"איסורא דלפני עור כולל גם כן מי שיעזור על עבירה או יסבב אותה או למי שייכן לו סיבת העבירה כמבואר בספר המצוות להרמב"ם לא תעשה רצט".

קובץ שיעורים (פסחים סימן צה):

"שקפידת התורה היתה שלא יעשה איסור על ידי ישראל והכי נמי במושיט אבר מן החי לנכרי נעשה איסור על ידי המושיט".

46 רזע אמת (חלק ב סימן יט) חולק על הסברא של המכתם לדוד [ולכן אולי גם על החזון איש] שהבאנו בהערות לעיל.

you are not giving him the car to transgress with), which again is not an uncontested position.⁴⁷

Previously, we quoted a responsum of Rav Moshe Feinstein that even forbade inviting one who is close enough to walk if he is likely to drive. Some *poskim* argue that if the guest lives close enough to walk, it is permitted to invite him since his opting to drive was not part of the invitation. Only in a situation that the guest lives too far to walk is an invitation to come tantamount to an invitation to drive. However, if the guest lives close enough to walk and opts to drive, it was his choice to do so. This was the position of Rav Yosef Shalom Elyashiv⁴⁸ and Rav Yaakov Weinberg.⁴⁹ This applies only if there is no concern that he will travel beyond the *techum* and that he is not limited to driving by inclement weather or young children who cannot walk.⁵⁰

There is another consideration here.

Rav Feinstein was talking about someone coming to shul on Shabbos morning, and might not have applied the term *meisis* to one who issues a Friday night invitation. An invitation for Shabbos morning is more problematic because the guest has to drive to get there⁵¹ and will therefore be traveling both ways.⁵² But on Friday night, his departure after dinner is not because of your invitation directly, nor desired by you, but is his own decision how to get home. This may be similar to giving a person food to eat, where, for many *poskim*, the main concern is whether he is going to recite a blessing prior to eating, not afterward.⁵³ (This may be comparable

47 שדי חמד (מערכת הואו כלל כו אות לב) הביא את המכתם לדוד (יורה דעה סימן ג) והבית יהודה שאוהוים שאינו עובר בלפני עור על ידי דיבור בלבד.

48 ספר אשרי האיש (אורח חיים חלק ב עמוד תכא):

"אם החילול שבת לא שייך להזמנה, כגון שהאורח גר קרוב ואינו צריך להגיע עם רכב, וכן ההוצאה והטלטול אינם שייכים להזמנה, מותר להזמין, ואם יש בזה קירוב אי ייש ענין חשוב בזה".

49 הרב יעקב ויינברג הציע כן בכינוס הראשון של AJOP.

50 הרב יעקב ויינברג הציע כן בכינוס הראשון של AJOP.

51 ובשו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק א סימן צט) כתב שהוא מסופק אם עוברים על לפני עור אפילו אם האורח גר כל כך קרוב להזמין שיכול ללכת ברגל אבל ידוע להזמין שלא יעשה כן ויסע ברכב. [אבל בנידון הזה בוודאי המזמין אינו מסית.]

52 וחשבתני שיש אולי חילוק בין האיסור שהאורח עובר על ידי זה שהוא בא לבית של המזמין כדי לנצל את הזמנת המזמין, ובין אחרי הסעודה כשהוא אינו מקיים את הזמנתו אלא רק את רצון עצמו להגיע שוב הביתה. אבל לא ראיתי ענין זה מוזכר בפוסקים.

53 שו"ת תשובות והנהגות (חלק ב סימן קלח):

"ונתנים לו אפילו מזונות [דיש אומרים דחיבין לברך לאהריו מעין ג' מהתורה] ואינו מברך... והאמת ששמעתי גדול אחד עלה

to a situation where a non-observant guest is willing to stay over the entire Shabbos, but only on condition that he first call his mother [on Shabbos] on the telephone to inform her of his plans.) This invitation is permitted by even those authorities who forbid inviting someone who will drive to the host's house. The rationale to permit it is that the Shabbos desecration that is occurring is not a fulfillment of the invitation.⁵⁴ On Friday night, there is also a possibility that he will be so inspired he might sleep over. We will deal with the requirement of providing an invitation to sleep over below.

C. THE LENIENT VIEW

Many *poskim* disagree with the written ruling of Rav Moshe Feinstein and allow one to invite guests for Shabbos meals or for Shabbos prayer services if it is for *kiruv* purposes and subject to certain other conditions. In fact, we have seen that this may well be Rav Moshe Feinstein's position as well.

Rav Moshe Sternbuch allows extending Shabbos invitations to those who will drive—where there is no alternative.⁵⁵ The prohibition of *lifnei iver*, he writes, only applies when the host does not intend his invitation to be for the good of the invitee. However, here, the guest's Shabbos desecration is a source of pain to his host, the *kiruv* professional,⁵⁶ and it is just what the host is trying to correct.⁵⁷ There are those who say that the

ונסתפק שאולי קפדינן רק על ברכה ראשונה דהוה כמאכילו דבר האסור, אבל על זה שלא יברך לאחריו לא קפדינן דאדעתא דנפשיה קעביד, ולפי זה יש לזרוז לברך ברכה ראשונה, ואף שלא יברך ברכה אחרונה לא איכפת לן, אבל דבר זה צריך ביאור".
חשוקי חמד (בבא מציעא דף ה ע"ב):

54 "שאלה: ראובן פגש בבית כנסת בליל שבת, צעיר הרוצה להתארח לסעודת שבת אצל משפחה כדי לטעום טעמה של שבת, ולהתקרב לתורה ומצוות, ויחזור לביתו לאחר הסעודה. אמר לו ראובן אני מוכן לארח אותך בתנאי שתשאיר ללון אצלי, ולא תסע לאחר הסעודה, השיב לו האורח אני מסכים, אך בשביל זה אני צריך לטלפן ולהודיע לאמי שלא תדאג לי. האם מותר לראובן להזמין, כי אמנם ימנע הרבה חילולי שבת, אך מאידך הוא יגרם לחילול שבת בשיחת הטלפון?
תשובה: מסתבר שמותר להזמין, מאחר ומונע אותו מחטאים רבים של חילול שבת, אמנם שיחת טלפון זו שיטלפן הוא בגלל ראובן...רק יש כאן חטא חדש, שמכשיל את אמו בהרמת שפופרת הטלפון בשבת וזאת בגלל".

55 שו"ת תשובות והנהגות (חלק א סימן שנה):
"ונראה שישתדל כפי כחו למונעם מחילול שבת, אבל אם זה אי אפשר ומרגיש שיש בזה תועלת להחזירם למוטב, לא ימנע לעשות מפני איסור לפני עור, רק יקרב אותם כפי האפשר, ושמאל דוחה ומין מקרבת".

56 וכתב הרב שטרנבוך עוד, שחייב הנוסע לדעת שיש צער להזמין שהוא מחלל שבת. ולא ברור אם זה תנאי שהמזמין צריך להודיע באיזה אופן שצער לו בכך. ולבי אומר לי שמן הסתם מחלל שבת שבא למקרב לשבת יודע שאינו נוה להמקרב שהוא נוסע ברכב כדי להתארח אצלו.

57 שו"ת תשובות והנהגות (שם):
"נראה שיסוד האיסור דלפני עור הוא דומיא דעור שמכשילו, אבל אם כוונתו רק לטובת עצמו לא נקרא מכשיל, אלא כמו שרופא

host has to have a background as a successful *kiruv* professional, or at least knows that his Shabbos table is effective as a part of the *kiruv* process.⁵⁸

Rav Sternbuch explains that *lifnei iver* prohibits us from giving bad advice, but a Shabbos invitation to introduce someone to mitzvos is the very opposite of bad advice.⁵⁹ This is similar to a doctor who operates on a patient.⁶⁰ He is not considered as having broken the Torah prohibition of striking someone, because his purpose is to heal.⁶¹ (It should be added that in the context of this responsum, it was reported that the invitee was gradually embracing Torah and mitzvos.)⁶² Rav Yitzchak

מנתח לא נקרא מכה חבירו, כך כאן הלוא אין כוונתו להרע לו או ליעזב לו עצה שאינה הוגנת, אלא שמקוה בזה להדריכם ולקרובם לדרך האמת, ומה שחבירו מחלל שבת על ידי זה אינו אלא עושה רעה לעצמו ולכן אין בזה איסור לפני עור, וכיון שאינו מצוה אותם לנסוע, ואדרבה, הודיע להם שמצטער בכך, תו אין כאן חיוב ערבות להפרישם במחללי שבת בפרהסיא, ועל כן נראה שגם איסור לפני עור אין בזה שכוונתו לטובתם וגו'.

והניף את ידו שנית בשו"ת תשובות והנהגות (חלק ב סימן קלח) בנוגע להגיש אוכל למישהוא שלא יברך קודם אכילתו כתב שהיות ש"מכוון לטובתו שיתקרב ולא ישנא יהדות" מותר.

וגם הרב חיים פנחס שיינברג [שאלות ותשובות בסוף ספר עבותות אהבה] והרב אשר וייס [כינוס למקריבים בצרפת] השתמשו בסברא זו בנוגע לנתנת אוכל על ידי מקרב למי שלא יברך.

ובשיחה פרטית עם הרב דוד קאהן, חלק על סברת הרב משה שטרנבוך. ואמר לי וכי אפשר לתת למישהוא חזיר לאכול כדי לקרבו ליהדות בסוף? ולא עוד, שלא ראינו סברא זו הוזכרה בקדמונים בכלל. עד כאן דעת הרב קאהן.

יש אומרים שכדי להזמין מחלל שבת באופן כזה לשם קירוב, צריך שיהיה להזמין רקע של הצלחה בקירוב, היינו שיש סיכוי שעל ידי הזמנתו [אפילו אם יהיה צורך להרבה הזמנות במשך שבתות הרבה] יחזור האורח בתשובה. וקצת ממשמע ככה מתשובת הרב שטרנבוך שהזמנתו היא במסגרת של הבהרה ממשכת לענין השבת ושעסקינו כמי שמתקרב ליהדות. וכן כתב הרב שלמה זלמן אויערבאך שאם זה רק הזמנה חד פעמי, אסור להזמין. וכן דעת הרב אהרן ליכטנשטיין שהזמנות כאלה רק מותרות אם הם חלק ממערכת של פעולות של קירוב.

וכן הוא דעת הרב יצחק ברקוביץ—שהיתר להזמין בשבת הוא רק למקרב מנוסה. וכדי להזמין צריך המקרב לעשות חשבון רציני לוודא שההזמנה היא חלק מיוזמה רצינית להחזיר את המזמין לדרכו, ושיש סיכוי רציני שהוא יחזור, ושההזמנה היא חלק אינטגרלי מהתהליך. ואפשר שגם זה דעת הרב שטרנבוך.

ועיין מה שכתבנו בסוגית "אין אומרים לאדם כדי שתזכה חברך" בפרק ב שמהאד נוגע לנידון זה.

שו"ת תשובות והנהגות (שם). וכן טען לי הרב נח ויינברג. ועיין ההסבר של הרב יצחק ברקוביץ בהערה למטה.

שו"ת תשובות והנהגות (שם):

"כמו שרופא מנתח לא נקרא מכה חבירו".

הרב יהודה דוד בלייך בספר "Contemporary Halachic Problems" (כרך ד עמוד 98) השיג על סברת הרב שטרנבוך.

שו"ת תשובות והנהגות (שם):

"שאלה: בן בעל תשובה מזמין חוריו לסעודת ליל שבת ויודע שיחזרו לכיתם במכונית. הנה מענת הבן היא שבדרך זו הוא מקרב את חוריו ליהדות, רק שחושש במה שמכשילים לחלל שבת, אבל מאידך הם בלאו הכי מחללים שבת ולא איכפת להם, רק תקוות שלאט לאט יתקרבו, ולדבריו כבר רואה התקדמות שיש אצלם כבר גישה אחרת לדת, ותולה הדבר בזה שמקרב אותם ומזמינים אף שנוסעים בחזרה הביתה, אבל שואל שמא אסור משום איסור לפני עור".

וראיתי אחד שרצה להסביר את הגדרת הרב שטרנבוך, שהכל תלוי לפי כוונת האדם—שאינו כוונתו לטובת המחלל שבת, אז אינו עובר בלפני עור. ואין זה מוכרח מדבריו שסגי רק בכוונות טובות, אלא, צריך צירוף עם מעשים ביחד עם העוצת שיגרום לעבריו להחזיר בתשובה וכגון הא דמזמין אותו לשבת.

Berkovits adds that it is definitely Hashem's will that the person being invited returns to a state of *teshuvah*, and Hashem is very happy that he is taking the steps toward this. It cannot then be that what the Creator wants is a sin for us to facilitate.⁶³

Coming from a slightly different angle, the *S'ridei Aish* asserts that there is no prohibition of *lifnei iver* where the intention of the facilitator is to do a mitzvah—even if this mitzvah is not intended for the direct benefit of the person who is sinning. This is because the root of the prohibition of *lifnei iver* is to forbid the strengthening of the hands of sinners.⁶⁴ However, here he is doing the opposite—by doing a mitzvah, he is doing Hashem's will,⁶⁵ which will hopefully arouse feelings of *teshuvah* in the heart of the sinner.⁶⁶ The *S'ridei Aish* clearly applies this to instances where the mitzvah is an act of direct *kiruv* toward the sinner, such as officiating at the wedding of a couple who will not observe the laws of family purity, or in general making *shidduchim* for those who are not likely to be mitzvah observant.⁶⁷ Presumably, he would extend this to Shabbos invitations as well.

Ordinarily, one may not actively help a person do a relatively minor sin now to avoid a more substantial sin later.⁶⁸ Based on this

63 הרב יצחק ברקוביץ הסביר לי שאם שבדאי זה בשביעת רצון הבורא שאותו היהודי חוזר בתשובה וניחא ליה שיקח את הצעדים הדרושים לכך כולל נסיעתו לסעודות שבת. היות שאותו יהודי לא אוחז ברמה יותר גובהה של שמירת המצוות באותו עת ורק על ידי נהיגה יבא לסעודת שבת ודרך זה יבוא לידי שמירת המצוות. ולכן, אם זה בשביעת רצון הבורא לא נוכל להגיד שבשבילנו זה נקרא עצה לא הגונה להזמין אותו.

64 שו"ת שרידי אש (חלק ב סימן ט ענף שני):

"נראה כי במקום שהמכשיל מתכוון לעשות מצוה אין דין לפני עור. ובעיקר הדין דלפני עור, לולא דמסתפינא מרביתנו גדולי האחרונים ז"ל הייתי אומר, דבמקום שהמכשיל מתכוון לעשות מצוה אין בזה משום לפני עור. דהנה כבר הבאנו לעיל את דברי רש"י, וכן לשון המשנה בגיטין סא ע"א, שטעם האיסור של לפני עור הוא שלא להחזיק ידי עוברי עבירה, דעל ידי הסיוע הוא מרגילם בכך, כמו שכתב רש"י הנזכר לעיל".

65 זה חידוש יותר גדול ממה שכתב הרב שטרנבוך, דהרב שטרנבוך בעי שהמעשה הוא לטובת הרוחניות של העבריין בעצמו ואילו השרידי אש כותב שמספיק שהמעשה היא מעשה מצוה ובתקוה שהעבריין ילמד מואת ויהיה מושפע מואת.

66 שו"ת שרידי אש (שם):

"ולפי זה צריך לומר מצד הסברא, שבמקום שיש לפניו מצוה לעשות, אין להימנע ממצוה זו, אפילו במקום שיכול לגרום שעל ידי זה יעבור חברו עבירה, שהוא אינו רוצה להחזיק ידי עוברי עבירה אלא לקיים מצוות הבורא, ואדרבא, על ידי זה יעורר רגשי תשובה וחרטה בלב העבריין לראות את דרך האמת בראותו שהחברו משתדל לקיים מצוות בוראו".

67 שו"ת שרידי אש (שם):

"ומכל האומר יש תשובה לכמה שאלות הנוגעות בדין לפני עור, כגון אם מותר לסדר קידושין לאנשים שאינם זהירים באיסור נדה, או אם מותר לשדכן לזוג זווים שלא יתנהגו על פי דיני תורה".

68 מלבד הסוגיא של לפני עור זה גם נוגע לעוד שתי סוגיות:

principle, some *poskim* maintain that one may not give directions to a Jew driving a car on Shabbos, even if by withholding the directions, the driver may get lost and increase his *chillul Shabbos*.⁶⁹ This is the position of the *Tzitz Eliezer* and it follows the logic that in giving directions, one is not educating the driver toward mitzvah observance (and so, in addition, giving directions on Shabbos is tantamount to giving him bad advice),⁷⁰ as would be the case with inviting him for a Shabbos meal.⁷¹ However, numerous *poskim* follow the advice of Rav Shlomo Zalman Auerbach, who states that if a Jewish motorist asks for directions on Shabbos, he should be told, "Being that it is forbidden to drive on Shabbos, I will provide you with directions in order to minimize your route."⁷²

א. אין אומרים לאדם חטא כדי שיוכה חבירו.

ב. אומרים לאדם חטא כדי שתזכה.

ואם נדון לפי הכלל של אין אומרים מדובר שיעבור האדם על האיסור קל של לפני עור על ידי זה שגורם את חבירו לחלל את השבת כדי שימנעט חבירו בחילול שבת אחר כך.

או אפשר שדנים לפי האדם עצמו [אומרים לאדם חטא] היינו שעל ידי זה שמחלל שבת [פעם אחת או כמה פעמים] יבוא על ידי זה לשמור הרבה שבתות ולהיות שומר תורה ומצוות.

ובפרק ב התייחסתי לסוגיות אלה באריכות.

והרב יצחק ברקוביץ הוא היחיד שמבסס את הנושא של הזמנות לשבת על הסוגיא של חטא כדי שתזכה. [ושינה את שיטתו דמרישא סבר שזה תלוי בסוגיא הראשון, היינו אין אומרים לאדם חטא כדי שתזכה חבירו].

ובנוגע לברית מילה [אם לדחות את המילה בשבת בגלל החילול שבת שזה יגרום] כתב בשו"ת ציץ אליעזר באריכות (חלק יא סימן לד) שאין זה נוגע להסוגיא של "אומרים לאדם חטא כדי שתזכה" עיין שם ותלמד למה שנוגע בנידון דידן.

ושם כתב הציץ אליעזר עוד:

"לא יוגדר על ידי כך כלל פרצת השבת והפוקרים ההם ימשיכו בתענועיהם לחלל את השבת בבית וברחוב, וככה בכדי למונעם לבוא במקום זה לחלל את השבת לא מצנינו שיותר לעבור עבירה ליחיד משום הצלת רבים".

אבל לפי סברא זאת אפשר שלהזמין לשבת שפיר אמרין חטא, כי שם במשך הזמן שהוא אוכל אצלך הוא לא מחלל שבת ושנית בטווח ארוך אולי יחזור בתשובה ולא יחלל עוד את השבת מחמת הזמנתך וכמו שכתבנו בפנים.

70 זה אמרתי מסברת עצמי ושמחתי שאחר כך ראיתי שהתכוונתי לדעת הציץ אליעזר (חלק טו סימן יח) שאסר את זה בפירוש. וכן הורה בשו"ת להורות נתן (חלק ג סימן כג) ושו"ת באר משה (חלק ח סימן עח). וכן בשמירת שבת כהלכתה (מהדורת תש"ע, פרק כט סעיף ע).

71 כן כתבנו בפרק ו (חלק B), שלפי הרב אשר וייס שני הפירושים של לפני עור – לא להכשיל הזולת בעבירה, ולא להציע עצה שאינה הוגנת – הם שני צדדים של איסור אחד.

72 ויש דיון דומה הנוגע לעניינו במצות התוכחה – האם תוכחה היא ענין להפריש בן אדם מאיסורא באופן מידי או האם אפשר לקיים התקרות ליהדות בטווח ארוך אפילו על חשבון המייד. עיין בפרק יג. מכל מקום גם בנוגע לקיום מצות תוכחה אפילו על הצד שעדיף ללכת באופן שההתפתחות המיידית עיקר, מכל מקום אי אפשר לעודד בן אדם לעשות עבירה בפועל כדי שיעשה תשובה בשלב יותר מאוחר.

72 דעת הרב שלמה זלמן אויערבאך מופיע בספר מאורות השבת (חלק א מכתב ט חלק ג). וכן כתב הרב דוד ריביאט, בספר ל"ט מלאכות (חלק א עמוד צג). וכן פסק הרב יעקב קמינצקי [מפי השמועה]. וכך פסק הרב יוסף דוב סולובייצ'יק (נפש הרב עמוד קמג).

In the chapter below, we will deal with a case where Rav Shlomo Zalman Auerbach allows one to give food to a person who will not recite a blessing over the food if this will prevent him from transgressing the more serious sin of לא תשנא toward those who adhere to the Torah, as well as from him being distanced from the Torah.⁷³ This is despite the fact that in that case, Rav Auerbach is not discussing an active outreach situation. However, in the case discussed by Rav Auerbach, there is a choice between two immediate sins: a rabbinic injunction of eating without making a *berachah* versus a much more substantial wrongdoing.⁷⁴ Hence, providing him with food is not considered misguiding him but rather the removal of a more serious offense by actively putting a lesser *aveirah* in its place.⁷⁵

In one respect, the novelty of Rav Sternbuch's approach is even more remarkable than that of Rav Shlomo Zalman Auerbach, for it takes into account one's desire to see long-term goals of observance even if in the short term one is actually causing a Jew to transgress. It is a significant

73 עיין בפרק הבא ששם אנו דנים בשאלה זו באריכות.

74 שו"ת מנחת שלמה (חלק א סימן לה):

"ואף שכעין זה כתב גם הרבי עקיבא איגר (יורה דעה סימן קפא סעיף 1) לענין אשה המקפת פאת ראש האישה ומכל מקום כתב רק בלשון 'ואולי', שאני הכא דבזה שהוא נמנע מלכבדו הוא עצמו חשיב כמכשילו ביותר. ונראה שאם אחד רואה בחברו ששותה יין של ערלה, ואינו יכול בשום אופן למנועו אלא על ידי זה שיחליף אותו ביון של טבל, או של סתם יינם, דמסתבר דאין כאן שום איסור בזה שעושה מעשה בקום ועשה, ונותן לו יין של טבל, כיון דלא קעביד שום מכשול, אלא אדרבה מציל אותו בכך ממכשול יותר גדול".

75 שו"ת מנחת שלמה (חלק א סימן לה אות א):

"בהא דצריך כל אדם לשום דרכיו ולכוין מעשיו לשם שמים, חושבני, כמי שבא אליו אורח חשוב, אשר אינו שומר תורה ומצוה, אבל עדיין יש לו אהבה לבני תורה, וגם תומך במוסדות תורה וכדומה, ואם הבעל הבית לא יתנהג אתו בנימוס המקובל לכבד אותו כמידי דמיכיל ומשתי, בגלל זה שמצד הדין אסור ליתן לאכול אלא למי שיודע שנטול ידיו ומברך [כמבואר בשולחן ערוך אורח חיים סימן קסט סעיף ב], וכמו כן אם אפילו בצורה מכובדת יבקש ממנו ליטול ידים ולברך, יראה הדבר כפגיעה ועלבון בכבודו, וזה גם ירגיז אותו מאד, ויתכן שבגלל הדבר הזה יתרחק חס ושלום ביותר מהתורה, וגם יבוא לידי כעס ושנאה על כל ההולכים בדרך התורה, דבכי האי גוונא חושבני, שנכון באמת לכבד אותו באמילה ושתיה, ולא לחשוש כלל לאיסור של לפני עור לא תתן מכשול, משום דאף שאין אומרים לאדם לעשות איסורא זוטא כדי להציל אחרים מאיסורא רבה, ואסור ודאי להפריש תרומות ומעשרות בשבת כדי להציל בכך אחרים מאיסור חמור של טבל, מכל מקום בנידון זה, הואיל וכל האיסור של הנותן לו לאכול הוא רק עבירה של נתינת מכשול, וכיון שאם לא יתן לו לאכול הרי יכשל האורח באיסור יותר גדול, נמצא דליכא כלל שום עבירה, כיון דליכא הכא שום נתינת מכשול, אלא אדרבה יש כאן הצלה ממכשול גדול מאד על ידי זה שהחליף אותו בקום ועשה במכשול יותר קטן.

... כך גם כאן אינו חשוב כמכשיל אלא אדרבה במעשהו זה הוא מציל אותו מעון חמור של שנאת תורה ולומדיה, ולכן נראה דלפי הצורך שפיר רשאי לכבד אותו במאכל ומשתה, וצריך לעשות כן אף על פי שזה בקום ועשה, וכעין זה פירשו קרא דאל תוכח לץ פן ישנאך, דכיון שזה ללא הועיל הרי אתה מכשילו בלאו של לא תשנא את אחיך, ואף על פי כן הדבר צריך הכרע".

chiddush to determine what qualifies as *lifnei iver* according to one's intentions for the long-term results.⁷⁶

Rav Berkovits has a unique approach to allowing invitations for Shabbos to someone who will drive. Although we have a principle of חטא אומרים לאדם חטא כדי שיוזכה חברך, i.e., that I cannot do a smaller sin to save someone else from a bigger sin,⁷⁷ nevertheless, we do say חטא כדי שתזכה, that we tell the person himself to do a smaller sin if this is the only way of saving him from a bigger sin.⁷⁸ The bigger sin here, says Rav Berkovits, is that the person is not going to keep mitzvos for the rest of his life. His only way of getting close to Yiddishkeit is—certainly at some stage—to come for Shabbos, and he will not do this unless he can drive. The singular act of driving, in this case, is permissible for this person, for here the principle of חטא אומרים לו חטא applies. If so, then the inviter cannot be transgressing לפני עור.⁷⁹

A number of authorities permit inviting Shabbos guests who will drive if the host tells the guests that he prefers for them to stay over in the accommodations that are ready for them. However, this may only be true if the accommodations are comfortable enough to be attractive to the guest.⁸⁰ Seemingly, it is sufficient to say this even if it is unlikely that the guests will be willing to spend the night. This is the position of Rav Shlomo Zalman Auerbach,⁸¹ Rav Yaakov Kamenetsky,⁸² Rav

76 וכן אמר לי הרב דוד קאהן שלא ידע מקור לחידושי זהו. אמנם, גם שמעתי סברא זו של הרב שטרנבוך מהרב יצחק ברקוביץ.

77 שבת ד.

78 תוספות, מנחות דף מ"ח ע"א ד"ה חטא (השני); שו"ת משיב דבר יורה דעה סימנים מג ומד.

79 כן אמר לי בשיחה אישית. ועיין בהמשך שאין, לדעת הרב ברקוביץ, היתר להזמין לשבת עד שהתחיל את התהליך של התעניינות ביהדות דרך שעורים וכדומה, ועכשיו לא יתקדם עוד אם לא נזמין אותו לסעודת שבת.

80 כך הציע הרב יעקב ויינברג.

81 שו"ת מנחת שלמה (חלק ב מהדורה קמא סימן ד סעיף קטן י):

"מותר להזמין גם מי שגר רחוק ממקום התפלה ולהציע לו מקום לינה קרוב למקום באופן שלא יצטרך כלל לחלל שבת ואף אם לא יקבל את ההצעה אין חייבים להגיד לו שימנע משום כך לבוא, וגם אין צריכים להזהיר אותו שאסור להגיע ברכב".

ובנו של הרב שלמה זלמן אויערבאך, הרב שמואל אויערבאך, התיר לארגון קירוב באמריקה להזמין בשבת על סמך הפסק של אביו ואף שהיה לו ספיקות בדבר.

82 אמת ליעקב על שלחן ערוך (חושן משפט סימן תכד).

Yaakov Weinberg,⁸³ Rav Asher Weiss,⁸⁴ Rav Dovid Cohen,⁸⁵ Rav Moshe Shapiro,⁸⁶ and Rav Herschel Schachter.⁸⁷ According to Rav Schachter, one should say something like, “Orthodox practice is that we do not drive on Shabbos. Therefore, we would love for you to sleep over and spend the entire Shabbos with us; if that is not possible, please join us for a meal.”⁸⁸ Rav Dovid Cohen suggests that one should invite by saying, “Come for Shabbos. I can put you up for Shabbos,” because it is a *chillul Hashem* to say (or imply), “Be *mechalel Shabbos* to come to me for a Shabbos meal.” Once the person answers, “I can’t come for the whole Shabbos,” then you can say, “You are always welcome.”

Rav Henoch Leibowitz agreed with this logic of making an offer for accommodations, but said that one has to be eighty percent sure that the guest will accept the invitation.⁸⁹ By contrast, Rav Shlomo Zalman Auerbach allowed one to invite people for the first day of Yom Tov, even if there was only a small chance that they would stay for the second day.⁹⁰ He stated that when inviting a person for Shabbos for the first time, one need not say anything to a person who is far from Judaism, as they would not relate, at that stage, to any *tochachah*. However, when they would get a little closer to Judaism, one should encourage them to come on foot or to provide them with sleeping accommodations.⁹¹

83 הרב יעקב ויינברג הציע כן בכינוס הראשון של AJOP.

84 שו"ת מנחת אשר (הלך ב סימן כח):

"תחילה יש להפציר באורחים שישארו כל השבת ולדאוג להם למקום לינה, ולהביע בפניהם את צערנו אם יחליטו לבוא רק לסעודות תוך כדי חילול שבת אך אם בכל זאת יחליטו לבא תוך כדי חילול שבת יש לקרובם ולא למנוע מהם מלהשתתף בסעודות".

85 הרב דוד קאהן הציע כן בכינוס הראשון של AJOP.

86 הרב משה שפירא בהרצאה לכינוס נר לאלף של מקרבי חבר העמים.

87 כן שמעתי מאחד מתלמידיו.

88 ובאופן כזה אנחנו לא אומרים לאורח לנהוג ומכל מקום אנחנו שולחים להם מסר שאנחנו רוצים נוכחותם אפילו אם יחליטו לנהוג.

89 כך שמעתי מתלמידיו. ובסוף חייו הקיל קצת ואמר שצריך להיות 75% בטוח שהאורח יקבל את ההזמנה לישון בביתו.

90 שמעתי מהרב בן ציון שכטר, ששמע מהרב צבי מייטלבוים, ששאל את זה מהרב שלמה זלמן אויערבאך.

91 בספר מעדני שלמה (עמוד פ):

"ואמר לי מרן [הרב שלמה זלמן אויערבאך] שאין בזה כללים ברורים, ובפעמים הראשונות אין צריך לומר להם כלום; כיון שמדובר באנשים שאינם יודעים כלום ביהדות, ובתחילת הדרך לא שייך כלל לדבר אתם, ורק לאחר זמן כשיתקרבו קצת וילמדו קצת—או שייך לדבר אתם, וצריך לומר להם שישתדלו לבא ברגל, או לדאוג להם ללינה שלא יצטרכו לנסוע".

Nevertheless, it would seem that this offer should not be made in a perfunctory manner, and perhaps one should actually say to the invitee that according to Jewish law, it is prohibited for him to drive on Shabbos. This offer is not merely a technical ritual, but is of practical benefit, since the driver will sometimes be responsive to this request.

The reason for requiring this offer of a place to stay over Shabbos may be because it turns the situation from being a definite violation of *lifnei iver* to a questionable one. As long as there is some possibility that he will accept the offer to sleep over, there is no prohibition, even of the rabbinic injunction of abetting sin.⁹²

However, this does not appear to be the rationale of Rav Shlomo Zalman Auerbach when he maintains that even if the guest turns down the offer and the host then knows with certainty that the guest will drive, the host does not have to disinvite the guest.⁹³ An additional reason for leniency considered by several *poskim* is the fact that by eating a Shabbos meal around your table, the guest at least will not be desecrating the Shabbos while in the host's home.⁹⁴ Moreover, he will be eating kosher food. He would almost certainly be engaging in far more transgressions if he would not accept the invitation.⁹⁵ Today's secular

92 עיין בפרק ו סעיף ג.

93 שו"ת מנחת שלמה (חלק ב מהדורה קמא סימן ד סעיף קטן ז) והודפס שוב בשו"ת רבבות אפרים (חלק ז סימן תב):
 "אף אם לא יקבל את ההצעה [לישון במקום לינה שלא יצטרך לנסוע בשבת] אין חייבים להגיד לו שימנע משום כך לבוא. וגם אין צריכים להזהיר אותו שאסור להגיע ברכב".

שמעתי מהרב יצחק ברקוביץ שלפי הרב שלמה זלמן אויערבאך, הצעת מקום לינה לא היה מתיר בפני עצמו אלא היה מוריד את הענין מרמה של לפני עור דאורייתא לאיסור של מסייע. ואז, יתר התנאים היו מתירים את הענין ומורידים את האיסור דרבנן.

94 עיין בהערה הבאה. וגדולה מזו כתב הרב ירחמיאל פריד בשם הרב שלמה זלמן אויערבאך (מעדני שלמה עמוד פא):
 "ומשום החילול שבת שבוה אין לאסור, כי הרי בלאו הכי הם מחללי שבת ונוסעים למקומות אחרים".

ומשמע מדבריו של הרב שלמה זלמן אויערבאך שכדי שזה יהיה מותר להזמין, לא צריכים דווקא שעל ידי הזמנתו לאירוח סעודת שבת בביתו מונע אותו מחילול שבת יותר גדול, אלא מספיק שמכל מקום הוא מחלל שבת. וגם משמע שאין צריך לכוון שבדיקו באותה שעה היה מחלל שבת, אלא שעצם הדבר שהוא מחלל שבת באופן כללי מהווה שאין זה שגורם לו לחלל שבת עכשיו ואין סיבה לאסור, ומותר להזמין אותו. ומכל מקום היום השתנה המציאות כי עם ה-i-Phone, כמעט כל רגע ורגע הוא מחלל שבת, וכל רגע שהוא יושב מסביב לשולחן שבת מונעים אותו מלחלל שבת באותו רגע וכן אמר לי הרב אשר וייס. ועיין עוד בדבר בהערה הבאה.

95 שו"ת תשובות והנהגות (חלק א סימן שח):

"מאידיך הם בלאו הכי מחללים שבת ולא איכפת להם".

ובאמת כבר כתב הרב משה פיינשטיין סבא שכעין זה קצת לגבי אם מותר להשכיר אולם לחתונה שיהיו הריקודים של גברים ונשים ביחד.

Jew is continuously on his iPhone (when he is not driving) or engaging other electronic devices. In other words, he is likely breaking Shabbos most of his waking hours, and one is saving him from all of this through an invitation, even if the specific act of driving to the Shabbos meal is being aided by the host.⁹⁶

Rav Sternbuch adds that applying the lenient position requires that one's *kiruv* efforts should be to continuously educate Jews on the beauty and sweetness of keeping Shabbos and the seriousness of breaking it.⁹⁷

There is a question of whether such an invitation to a person who in any case would be driving and desecrating Shabbos constitutes causing

שו"ת אגרות משה (יורה דעה חלק א סימן עב):

"אבל בכאן נראה דגם להמנן אברהם אין לאסור דהא ודאי כשלא ישכיר זה את האולם למי שירקדו בעבירה ישכרו לעשות החתונה אצל אחרים ואף אצל החשודים בעניני כשרות המאכלים ונמצא שאדרבה במה שמשכיר להם את האולם שלו מונעם מעבירה דמאכלות אסורות ולעבירה זו דרקוד הא לא מסייענם בעצם כלום שגם בלא סיועו הרי יעברו ולכן אף להמנן אברהם אין לאסור".

ומכל מקום בתשובות לגבי הזמנות למי שבאו ברכב בשבת לא הציע בעל האגרות משה שאם לא יבואו לבית הכנסת ברכב יבואו לחוף הים ברכב. ויש לחלק וצריך עיון.

שו"ת מנחת אשר (חלק ב סימן כח):

"ואף שיש מקום לטעון דרק כאשר נזיר לוקח כוס יין זה וכן נח לוקח אבר מן החי זה בחד עברא דנהרא שרי, ולא בנידונינו שאנו מכשילים אותם לנסוע לביתנו ואילו כן היה נוסע למקום אחר. באמת נראה פשוט דכל כהאי גוונא הוי חד עברא דנהרא דמה לן אם יסע לכאן או לכאן ואם יאכל חתיכה זו או אחרת".

וכבר הופיע סברא זו בשו"ת בית היוצר (סימן 1) של הרב יואל צבי ראטה אב בית דין של חוסט [ואף על פי ששם דן בשותפות עם מחלל שבת, מכל מקום הסברא של שם נוגע לכאן].

וכן שמעתי מהרב משה שפירא בשיעור למקריבים מרוסיה.

ואף על פי שאי אפשר להגיד בודאות שיעבור בחילול שבת באופן אחר ובאופן יותר מצוי מאם היה נוסע ויושב בבית של המזמין לסעודת שבת, כי אולי הוא היה נשאר בביתו או הולך לטיול [סברת הרב יעקב אריאל] אבל יש להניח שמן הסתם יחלל שבת בלי ההזמנה של המזמין.

וכן שמעתי מהרב אשר וייס בשיעור למקריבים בשטרסבורג, צרפת, ובשיעור למקריבים בארגנטינה.

ואולי הם מודמים את המצב הזה למצב איפה שאם ראובן לא מספק להעברין את חפץ האיסור או יעשה את האיסור עם חפץ אחר, שגם זה נקרא חד עברי דנהר [התן סופר בכלל לפני עור ח ומביא אותו המנחת יצחק חלק ג סימן צח אות ח ודלא כהמקנה (קידושין דף נו ע"א) דלאו דווקא שבזמן שהיה נוסע לסעודה או מן הסעודה היה נוסע מכל מקום, אלא שמן הסתם היה עושה חילולי שבת למיניהם ומן הסתם היה מרבה באיסור].

96 ובודאי זה בעירוף לעוד סעיפים להקל. כגון שמודיע לו, באיזה אופן, שאינו מרוצה שהוא נוהג, [או על ידי זה שמוזמן אותו לישון או באיזה אופן אחר] שעל ידי זה אינו נחשב שמצווה אותו לנסוע. וגם יש לצרף עצם הדבר שעל ידי סעודתו, המזמין מקרב את המחלל שבת ליהדות. ויש לשאול אם מי שאינו מנוסה בקירוב רחוקים יכול לסמוך על היתר זה גם כן.

97 שו"ת תשובות והנהגות (שם):

"ויהיה ויודיע אותם תמיד חומר חילול שבת ומתיקות שמירתה ובעזרת השי"ת יחזיר אותם למוטב, ואין לך כיבוד אב ואם כמוהו".

[ואף על פי שעצם הדבר שהאורח בא לשבת, והחוויה—בגדר טעמו ורואו—הוי החינוך לשבת הכי גדול—משמע שגם כן צריך לדבר על זה בפירושו].

him to be adding to the Shabbos desecration (*marbeh b'issur*) in which he is already engaged.⁹⁸ Rav Sternbuch maintains that if the guest does violate the Shabbos to come for a meal or a prayer service, the host has not caused him to transgress. Rather, the transgressor has brought the sin upon himself, since he has chosen of his own accord to drive, not as a result of the invitation.⁹⁹

This is especially so, since the car is not considered an item whose intrinsic role is to be used for something prohibited (see chapter VI, section G). Moreover, the transgressor is capable of driving without another's help, making this a rabbinic injunction of *lifnei iver* and not a biblical transgression. In addition, the fact that the invitation, which may well lead to driving, is in advance of the actual driving,¹⁰⁰ i.e., it is dissimilar to the Gemara's case of giving wine to a *nazir* who immediately drinks it.¹⁰¹ (See chapter VI, section H.) Although not all authorities agree with these grounds for leniency,¹⁰² Rav Asher Weiss does use this reasoning as an additional argument to permit such Shabbos invitations.¹⁰³

Rav Sternbuch adds the caveat that the guest should be requested not to park his car in front of the host's home, as this is a desecration of Hashem's name.¹⁰⁴ Rav Shlomo Zalman Auerbach, however, contended

98 עיין בפרק ו (חלק I) שאם המארח ודאי מרבה באיסורו של המחלל שבת או אסור אבל אם זה רק ספק או מותר. ולפי רוב פוסקים על ידי זה שמוזמין לאורח לישון אצלו מוריד את הנהיגה מודאי לספק. אבל לפי זה יש לדון בהזמנה לסעודת היום כשכבר ינהג כדי לבוא לסעודה ולא רק כשגומר את הסעודה לנסוע הביתה. ולזה באנו לידי סברת הרב שטרנבוך כמו שהבאנו בפנים— שהיות שכונתי הוא לקרב אותו ליהדות [ההיפך מלהכשילו] אין זה נקרא שהמוזמין מכשיל אותו. ובהמשך נדון בעוד סברות בנוגע לסעודת היום.

99 ויש לדון אם היה נוהג מכל מקום, או מחלל שבת באופן אחר בשעה זו, ובמקום זה הוא נוהג לבית של המארח אם זה נקרא מרבה באיסור. ושמעתי מהרב אשר וייס שזה אינו, אלא אדרבה על ידי שבא למארח מנעט בחילול שבת בזמן שהוא נמצא— וכמו שנביא בפנים.

100 ומה שהבירו מחלל שבת על ידי זה אינו אלא עושה רעה לעצמו ולכן אין בזה איסור לפני עור.

101 עיין בפרק ו (חלק H) שציינתי את הכתב סופר, המהרש"ם, הבנין ציון (סימן טו) הנצי"ב, והשרידי אש.

102 וכן בשו"ת בנין ציון (סימן טו) התיר להזמין דברי דפוס אצל בעל דפוס נכרי שמועבד יהודים בשבת. היהודים מחללים שבת מכל וכל [ואולי שם זה לא נקרא מרבה באיסור כי רק עובדים לפי קצב מסויים] וזמן ההזמנה אינה בשעת העבירה.

101 בשו"ת מנחת אשר (חלק ב סימן ל אות ב) מביא מקרה של מרבה באיסור שהיו רק איסור דרבנן של מסייע. ועל זה מביא המנחת אשר שאם בנוסף לזה הסיוע שלו הוי שלא בשעת מעשה העבירה, מועיל להוריד גם כן את האיסור דרבנן.

102 עיין בפרק ו (חלק H) מה שכתבנו בשם המהרש"ם [שהביא צדדים להיתר ולאיסור] והמהר"י אסאד והמגן אברהם ומה שכתב הרב אשר וייס לפי כמה ראשונים.

103 בכינוס לרבנים העובדים בקירוב רחוקים בצרפת.

104 שו"ת תשובות והנהגות (שם):

that today everyone knows about the existence of *kiruv rechokim* and that the people coming may be completely ignorant of the laws of Shabbos, and hence there is no *chillul Hashem*.¹⁰⁵

Rav Shlomo Zalman Auerbach only permitted outreach professionals to extend such Shabbos invitations, as he was concerned that if the practice became normative and widespread, it may be creating a new way of life.¹⁰⁶ It cannot become policy.¹⁰⁷ Therefore, Rav Moshe Shapiro instructs the *kiruv* professional to consult with a *posek* regarding each potential invitation on a case-by-case basis. Certainly, a community should never put out a directive that in their community they invite people who drive.

For this reason, Rav Shlomo Zalman Auerbach stated that a shul may not have a parking lot open on Shabbos.¹⁰⁸ Otherwise, we would in practice be creating a new form of Judaism, even if we still expressed fealty, in theory, to the Torah.¹⁰⁹ For the same reason, Rav Shlomo Zalman Auerbach was opposed to invitations to a large *Shabbaton* without offering sleeping arrangements. The assumption was that many of those coming to such a *Shabbaton* would only be coming that one time, creating a huge *chillul Shabbos* without a proven *kiruv* benefit.¹¹⁰ Rav Asher Weiss, however, permits public invitations for Shabbos.¹¹¹

-
- "אמנם חילול השם יש כאן, שבאים לביתו במכונית בפרהסיא בעצם יום השבת, ולכן יש לראות שעל כל פנים לא יחנו את מכוניתם סמוך לביתו במקום שירגישו שבאו במיוחד אצלו, כי בעון חילול השם אחד שונג ואחד מזיד ואין תלוי במה שממזין לטוב".
מעדני שלמה (עמוד פ): 105
- "ושאלתי [להרב שלמה זלמן אויערבאך] בדבר החילול ה' שרואים אותם נוסעים בשבת מביתו או לבית הכנסת, וענה מרן שהיום כולם יודעים שיש ענין של קירוב רחוקים, ובפרט מפורסם הדבר בנוגע לעולים מרוסיה וידוע שאינם יודעים מאומה מיהדות ורוצים לקרבם, ולכן אין בזה חילול ה' כשרואים אותם נוסעים בשבת לבית הכנסת וכדומה".
והנה מאד הקפיד הרב שלמה זלמן אויערבאך שהיתר זה ניתן אך ורק לצורך קירוב רחוקים על ידי מקרבים מומחים. ולכן לא רצה לפרסם את הדבר בכתב כי חשש שזה יביא לידי הזמנות לחילוניים על ידי אנשים שעושים ככה משום שהנאה להם לקבל אורחים כאלה ואפילו אם עושים ככה לשם קירוב אבל אין הם עוסקים בתהליך של קירוב והם בעצמם אינם מומחים בקירוב רחוקים. וזה שיצא בכתב בשו"ת מנחת שלמה (חלק ב) היה שלא בהסכמתו. [כל זה על ידי הרב יצחק ברקוביץ שברר את הענין ישיר עם הרב שלמה זלמן אויערבאך וגם כן דרך הרב יוסף יצחק לרנר].
הרב יצחק ברקוביץ, בשיעור לאברכים היוצאים לקירוב רחוקים. 107
- שו"ת מנחת שלמה (חלק ב מהדורה קמא סימן ד סעיף קטן י והודפס שוב בשו"ת רכבות חלק ז סימן תב):
"מגרש חניה של בית הכנסת אשר בו מקיימים את התפילה הייב להיות סגור במשך כל השבת ויום טוב".
וכמו שהעיר הרב יצחק ברקוביץ שזה מזה שעושים תנועת הקונסרבטיביים. 109
- השאלה נשאלת על ידי תלמידו הרב מיכאל שון, בעבור ישיבת אור שמה. אחר כך העלה את הפסק בכתב גם כן. אני כתבתי בתוך הספר כפי המסקנות של שיחתי עם הרב שון ביחד עם התשובה בכתב ואין זה בידי כרגע.
שו"ת מנחת אשר (חלק ב סימן כח): 111

Rav Yitzchak Berkovits proscribes this halachah further. He states that one cannot invite people for Shabbos right at the outset of the *kiruv* process. One must first engage the person in Torah and only at the point where one feels that he is unlikely to progress any more in this way, and that the Shabbos experience has now become essential as the next step in his growth, may he invite him.¹¹²

Rav Yaakov Weinberg contended that only direct invitations are forbidden and that it would be permissible to post a public notice informing people of a Shabbos program, even though there will certainly be those who will drive to the *Shabbaton*.¹¹³ In any case, if an individual asks if he should come to a meaningful Shabbos program if the only way that he can come is if he drives, he may be encouraged to attend.¹¹⁴

D. CONCLUSION

In conclusion, the majority of *poskim* allow invitations for Shabbos meals to those who will drive, while a minority prohibit it.¹¹⁵ It is preferable to invite a guest for Friday night, where one can arrange for

"וכך גם כאשר לא מדובר בהזמנה אישית אלא בהזמנה כללית לציבור רחב יש להודיע על אפשרות לאירוח מלא בשבת ולהעלים עין אם יבחרו לבא תוך כדי חילול שבת לא עלינו".

112 ואולי יסכים לזה הרב משה שטרנבוך שכתב בתשובתו להתיר הזמנות למי שכבר היה בדרך ליהדות. ולי היה קשה כי כל מקרב יודע שאירוח לסעודת שבת הוא אחד מהגורמים העיקריים להתקרבות ליהדות כבר בהתחלת הדרך של האדם לתשובה. ומאידך, אנו יודעים שרוב היהודים החילונים הבאים לשבת לא חוזרים בתשובה בסוף [ולפחות לא בזמן שהמקרב מטפל בהם]. אבל לפי החידוש של הרב משה שטרנבוך מספיק שכוונתך בהזמנתך הוא שהבא אצלך בחילול שבת יתקרב ליהדות [ולפחות בתנאים ששייך להגיד שיש סיכוי שכן יעשה – היינו שאתה מקרב מקצועי ואתה מטפל באותו מחלל שבת לקרב אותו].

113 הרב יעקב ויינברג הציע כן בכינוס הראשון של AJOP. אבל עיין בשו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק א סימן צט) שמסופק בדבר.

114 הרב יעקב ויינברג הציע כן בכינוס הראשון של AJOP.

115 בין המחמירים הינו הרב יוסף שלום אלישיב, הרב שמואל הלוי ואנר, והרב יוסף דוב סלוביניצ'יק [מובא בדברי הרב עמוד 170]. והרב ואנר החמיר במקום אחד והתיר בקושי במקום אחר כמו שהבאנו בפנים לעיל.

הרב משה פיינשטיין החמיר, אבל באופן מאד ספציפי, ויש רגליים להגיד שהתיר במקום שנקרא "out of town". וכנגד זה ראינו בין המיקילים [לרוב, בתנאי שמאפשרים לינה בשבת] את הרב משה שטרנבוך, הרב שלמה זלמן אויערבאך, הרב יעקב ויינברג, הרב משה שפירא, הרב אשר וייס, הרב דוד קאהן, הרב אהרן ליכטנשטיין [המובא בבית אריאל], והרב יעקב אריאל [מאהלי תורה ה, כב]. והרב יוסף צבי רימון [הלכה ומקורה, עמוד 782]. הרב שמואל אויערבאך נוטה להחמיר אבל בשעת דחק, היות שאביו, הרב שלמה זלמן, היה מיקל, גם הוא נתן לארגוני קירוב בארצות הברית התירים להקל. הרב שלמה פירסט מעיר שיקו הוא בין המחמירים, אבל הוא מבסס את זה על זה שרוב פוסקים מחמירים. וסיפר לי הרב אהרן גרומן מ'לייכווד לינקס' השייך לבית מדרש גבוה ששאל שאלה זו לפני הרב אהרן לייב שטיינמן, וסירב לענות לו.

him to arrive before Shabbos begins (and he would only drive home) than to invite him for Shabbos morning.¹¹⁶ If one does invite a guest for Shabbos morning, one should do one's utmost to arrange things so that the guest will drive back only after Shabbos is over.

Most of those rabbinical authorities permitting such invitations require an invitation for Friday night to include an invitation to sleep over. Again, one should also try to get the guest to arrive before Shabbos starts, even if the guest does not intend to go to shul with his host. One may also invite a guest for a day meal, though this is less preferable than an invitation for the night. But if an invitation is extended for the day meal, the host should encourage the guest to stay until the end of Shabbos.

In any case of Shabbos desecration, the driver should be asked not to park in front of the host's house. And, it is necessary for the host to convey the message that he is opposed to Shabbos desecration.

At all times one should remember that even those who rule leniently in these matters recognize the gravity of the situation, and anything that can be done to reduce the Shabbos desecration should be done. Ordering a guest a prepaid taxi may also minimize Shabbos desecration to only transgressions of rabbinically mandated laws.¹¹⁷ Similarly, it is preferable if the guest takes public transportation instead of driving.¹¹⁸

116 מעדני שלמה (עמוד פא):

"ודנתי לפניו [של הרב שלמה זלמן אויערבאך] דאפשר שיותר קל להזמין אדם לבא בערב שבת לסעודת הלילה, כשיודע שיחזור ברכב בשבת; מאשר להזמין בשבת לסעודת היום באופן שמסתמא יסע בשבת ברכב כדי להגיע אליו. ואמר שבודאי האופן הראשון קל יותר".

117 כך שמעתי מהרב צבי קושלבסקי.

118 כך שמעתי מהרב משה שפירא.